

SZERKESZTŐI IRODA:

Belmagyar-utca végén a (Máriaffy-ház) bódá a lap szel-
lemi részét illető közlemények czimzandók.

AZ ELLENZÉK ELŐFIZETÉSI DÍJA:

Egész évre 16 frt. v. 32 korona. Negyed évre 4 frt. v. 8 korona.
Félévre 8 frt. v. 16 korona. 1 óra 1 frt 50 kr. v. 5 korona

Egyes szám ára 5 kr. vagy 10 fillér.

Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és ünnepnapokat.

Kéziratok nem adatnak vissza.

ELLENZÉK.

Telefon sz: 9.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

Telefon sz: 9.

KIADÓ-HIVATAL:

Kolozsvárt, Belközép-utca 33-ik szám.

Egy négyszög centimetryi tér ára 4 kr. Gyárosok, kereskedők

és iparosok árkedvezményben részesülnek. Reklam sora 1 frt.

Bélyegilleték mindon hirdetés után 30 kr.

Hivatalos közlemények sora: 5 frt.

Nyilttérí czikkok:

garmond sora után 20 kr. fizetendő.

Nincs közvélemény.

II.

Azon az államférfini sikerekben és jó hiszemű tévedésekben egyként gazdag pályán, melyet Apponyi Albert gróf megfutott, soha sem tett nagyobb igazságot, mint mikor Tisza Kálmán rendszert a depravatio rendszerének nevezte és constátálta róla, hogy az emberi rossz tulajdonokra építette sikereit. Ime annak magyarázata, hogy Magyarországon nincs közvélemény.

De, hogy is fejlődhetett volna közvélemény a mellett a rendszer mellett, mely az egyéni önzésre speculálva csinálta meg számításait. Könnyebb dolog nincs annál, mint az emberben uralomra juttatni az érdeket. De nincs is ennél veszedelmesebb machinatio. Ezzel el lehet érni, mint ahogy a szabadelvű pártnak sikerült elérnie, hogy a polgárok ne ismerjenek magasabb szempontokat önhasznuk szempontjainál és érzéketlenekké tétessenek a közügy és ideális hazaszeretet minden követelése iránt s meglehet teremteni azt a közszellemet, mely Romában akkor volt uralkodó, mikor Jugurtha azt írta róla: Ime egy város, melyben minden eladó.

A mennyire alkalmas anyag egy ily közszellemben nerekedett polgárság a közhatalom kezében, annyira értéketelen és haszontalan a nagy veszedelmek idején, midőn nem az önzés és haszonlesés irányára, hanem a lelkesedés és áldozatkészség példaira van szükség.

Ámde Tisza Kálmán nem törődött ezzel.

Neki nem polgárokra, hanem bábkokra volt szüksége.

A polgári erényeket szívesen nélkülözte, de az emberi gyarlóságokat és hibákat kormányzati tényezőkké tette. A hiszág, czim és nagykörtség betegsége alatta lesz az a kötélle, melylyel az embert, mint szarvánál fogva az ökröt, tetszése szerint bekényszeríthette rendszere támogatásába. Az önzés csiráit szintén ő keltette uralomra, abban a társadalomban, mely még kérelessel azelőtt annyi lelkesedéssel szolgált a ne belle afficiu-mok kultuszát. És az eredmények valóban nem közönségesek. Gyönyörködhetnek bennük mindazok, a kik a providentialis bölcsesség netovábbját

fedezték fel Tisza Kálmán rendszerében. Gyönyörködhetnek főleg annak összehasonlításnál, megdöbbentő eredményében, melyet V. V. cikke az osztrák és magyar közszellem nyilvánulási között teszen meg.

Valóban érdemes elolvasni ezeket a sorokat és elgondolkozni azon, hogy míg Ausztriában a közérdeklődés eleven szellem pezsseg, nálunk a petyhüdség ólomsulya bénítja meg a köztevékenységet.

Ott látunk népeket, melyek büszkén emlegetik a község életvezetőinek felségértési pereit, melyeket a nacionalismus érdekében folytatott heves küzdelem honorálásának tekintenek. Nálunk a hyperloyalitas üli orgiáit.

Ott egymásután alakulnak a politikai egyletek, a melyek czélul tüzik ki egy-egy politikai elv propagandájának szervezését. Nálunk a répatermelők obligát nyilatkozatai képezik a közvélemény megnyilatkozását.

Ott egy szegény, kiátkozott csuklyás barát kámzsája zászoló lesz, mely körül ezek csoportosulnak. A mi politikai küzdelmeinkben a pénz zászák játsza a zászoló szerepét.

Ott egymást érik a politikai tüntetések. Nálunk a nagyrend- és törvénytisztelet csak a család vádjával terhelt politikuskok felmentésében talál a politikai manifestációkra alkalmat.

Nemzeti szükségletet és államférfini feladatot képes segíteni ezen a szegényletes és kétségbeesítő helyzetben, mert igaza van V. V.-nek, hogy a közvélemény hiánya valóságos csapása a magyar parlamentarizmusnak.

De hát, ki gondol ma, a saját egyéni szükségletek versenyének idején a nemzet szükségelvei? Hol van az államférfiu, a ki megadja a társadalomnak az ellenállásnak azt az anyagát, mely képesíti a polgárokat felülemelkedni az érdekhálózatok circulusain?

Egyetlen ember van a magyar politikuskok között, a ki régebben átlátta már azt a szerencsétlenséget, melyet V. V. cikke constátál. Ugron Gábor hatalmas agyában régebben megfogamzott már annak az ideának conceptiója, a melytől V. V. várja a megváltást. Az általános szavazati jog ideájában és a népszövetség szervezetében ott van a társadalom politikai befolyása erősítésének, ellenállási képessége fokozásának, az elszu-

nyadó közvélemény életre keltésének felséges gondolata.

Vajjon megérti-e a nemzet ezt a gondolatot, melynek megértése V. V. cikkeknek classicus tanúsága szerint életszükségévé vált a magyar parlamentarizmusnak? Avagy elhiszi azok okoskodását, a kik a közérdeklődés élénk és erőteljes megnyilatkozásában veszélyt látnak saját érdekükre és a nemzetnek suggerálják a veszély tudatát? Mi erős meggyőződéssel valljuk és hirdetjük, hogy a magyar parlament Betschabe tavának felverésére eljött az idő. Ki kell lapátolnunk a tő fenekére rakodott iszapot és fel kell frissitenünk a vizet.

A kik ebben valami merész dolgot látnak, ne felejtsek, hogy vannak pillanatok, melyekben igaza van Dantonnak, a ki azt mondotta volt: Franciaországot három dolog mentheti meg: először merészség, másodszor merészség és harmadszor is merészség és még inkább igaza van a természetstudományoknak, melyek azt tanítják, hogy az élet a mozgásban és tevésben van. De Magyarországot közléte ma lusta mozdulatlan-ságban, tétlen apathiában sinylődik.

V. A.

Politikai hir.

A függetlenségi frakciók egyesülése. A Pol. Ert. jelenti: Az utóbbi időben, jórészt az ellenzéki akció sikerei, a függetlenségi iránylatokat közelebb hozták egymáshoz. A függetlenségi pártok egyesülésének formális és hivatalos kinyilatkoztatása ugyan még nem következett el, de elkövetkezését mindkét pártnyalat vezérférfiainak nézete szerint már most is kétségen kívül állónak tekintik. Erre vallanak az utóbbi időben sürűn ismétlődő baráti összejövetelek, melyek a két iránylat — eddig legellentétesebb — elemeit is összehozták.

A polgári leányiskola reformjához.

Az Országos Polgári Iskolai Egyesület idei közgyűlése foglalkozván a polg. leányiskolák reformjának kérdésével, kívánatos, hogy valamint a polg. fiúiskolák reformkérését a szak és napi sajtó állandóan napirenden tartja, a polg. leányiskolák reformálása tekintetében is induljon meg nyilvánosan a discussio.

E cikkely keretében inkább körvonalakban kívánom azon véleményemet bemu-

tatni, melynek alapján óhajtanám az egységes elveknek megfelelőleg leányaink nevelés-oktatását reformálni.

Habár általánosan tudva van is, hogy a polg. leányiskolai intézmény hazai oktatásunk új keretében — szervezetét illetőleg — legszerencsésebb, mondhatni legmegfelelőbb alkotások közé tartozik, mindazonáltal nem lehet tagadni, hogy az újabb időben szervezett felsőbb leányiskolák, és a legújabb időben szervezni szándékoltt leánygymnasiumok kérdése önkénytelenül felszínre dobja a polg. leányiskolát ezen intézetekhez való viszonyának kérdését és a polg. leányiskola alapvető iskolájának újjászervezését.

A napilapokból örömmel veszünk tudomást arról, hogy Wlassics Gyula, miniszter ur akarja megoldani a leányok közép-fokú oktatását azzal, hogy a székes-főváros egyik állami gymnasium tanárkarának megbízást adott arra nézve, hogy a polg. leányiskola IV.-ik osztályát sikerrel végzett tanulók részére nyisson egy 3 évig tartó tanfolyamot, melynek sikeres bevégezése biztosított halgatónak érettségire vezető képzést s így a magasabb tudományok hallgatására jogosítványt.

Sőt legújabb kiadott rendeletben felhívjuk a miniszter ur s a fővárosi állami felsőbb leányiskola igazgatóját, hogy iskolájában az egyik V.-ik osztályt a jövő szeptembertől kezdve gymnasiumi irányban vezesse, oly módon, hogy az V. és VI. osztályban, valamint a főfőjük helyezett két további képző osztályban a tanulók megnyerhessék az érettségi vizsgálat letételéhez vezető képzést. Erre a tanfolyamra is a polg. leányiskola négy osztályát jó eredménnyel végzett növendékek szintén felvételek.

A polg. leányiskola reformálása ezeket nem is ittközi semmi nehézségbe, ha figyelembe vesszük a miniszter urnak fenti intézkedéseit, s ha összehasonlítjuk a polg. és felsőbb leányiskola alsó négy osztályának tantervét, mely csak annyiban mutat eltérést, hogy a felsőbb leányiskola II. osztályától kezdve a franczia nyelv rendes, míg a polg. leányiskolában e tárgy csak fakultative tanítandó.

E csekélyke tanterv különbséget pedig igen könnyen kontaktusba hozható a — csupán a czimben eltérő — két iskola szervezetét illetőleg. Ugyanis tanítassék az iskolák e tagozatában a franczia fakultative, s a jelenleg felsőbb leányiskola czimét viselő intézet két felső, azaz: az V. és VI. osztály bővítessék ki még egy, a VII. osztálylyal, a melyekben azután a franczia nyelv, mint rendes tárgy szerepeljen.

Vagy, hogy az egységes tervnek helyesebben megfeleljen, a jelenlegi felsőbb leány iskola czime szüntessék meg, s lépjen helyébe, úgy a miként ez a flu polg. iskolák-nál is kontemplálva van, a hét osztályu polgári leányiskola, melynek alapvető iskolója legyen az elemi leányiskola VI. osztálya. Természetesen a hat osztályu polg. leányiskola tanterve hozassék kapcsolatba egymással, s az így újann szervezett polg. leányiskola tanterve is ennek megfelelőleg módosíttassék, illetőleg bővítessék.

E reformmal elérnének azon czél, hogy elemi leányiskoláink egységesen szerveztetnek minden vonalon, s ezek képeznek leányoktatásunk alsó fokozatát.

A leányoktatásnak ezen alsó foka az ismeretek oly bevégett egészét kellene, hogy nyújtsa a tanulónak, ki, ha tovább tanulni nem állana módjában, 12 éves korában a gazdasági ismétlő iskolába lépve, ott a 3 éves tanfolyamot bevégezve hasznos és értelmes tagja lenne a társadalmi életnek.

A leányiskola alsó fokozatának (hat osztályu elemi iskola) végzése után a tanuló-leányka átélphetne a polg. leányiskola első osztályába.

A VII. osztályu polgári leányiskola ismét két tagozatot foglalna magában, az alsót és felsőt.

Az alsó tagozat állana négy, a felső három osztályból.

A négy osztályu polg. leányiskola előkészítő iskolája lenne az általános műveltséget megszerzőknek, a gyakorlati pályákra menőknek és az övönöi, valamint az elemi iskolai tanítónői képzőkhöz törekvőknek.

A polg. leányiskola alsó tagozata tehát tanulmányi tekintetben úgy lenne szervezendő, hogy az a tanulónak egy kerekded egészét adjon. A tanuló a polg. leányiskola e tagozatának bevégezése után elérné a 16 éves kora, mely egy testi, mint szellemi érettséget illetőleg nagyon is figyelembe vehető erőt nyújtana egy nehéz életpálya előkészületeihez. — A polg. leányiskola e tagozata legkevesebb 5 ezer lakossal bíró helyiségekben állíthatnék fel csak.

A polg. leányiskola felső tagozata két irányban adna előképzést. A magasabb fokú általános műveltség megszerzése tekintetében, és előkészítője lenne az érettségi vizsgálat lehetőségnek, mely által a nőknek megengedettet felsőbb tudományok hallgatására nyerni jogosítványt. Mindazok pedig, kik a latin nem tanulnak, a franczia nyelvnek kötelező tanulása mellett a VII. osztály bevégezése után átélphetnének a polg. isk. tan. képző első évfolyamába.

Hét osztályu, azaz teljes tanfolyamu polg. leányiskola felállítását csakis 10 ezer, vagy ezen felül bíró lakosságu helyeken lenne megengedhető.

Ebből tehát világosan kitétnik, hogy a VII. osztályu polg. leányiskola lenne leányoktatásunk középfoka, melynek szervezetével igen természetesen megszüntetendők lennének minden rendű és rangu leányiskolák.

A VII. osztályu polg. leányiskolát végzett növendék 19 éves korban érné el az ismeretek és tanulmányok azon fokát, mely képessé tenné őt a magasabb tudományok előcsarnokába higgadt megfontolással belépni, s ha ezt nem tenné, akkor is oly általános és széleskörű magasabb fokú műveltséggel menne át a társadalomba, hogy ez csak fokozott tisztelgetet és becsülést biztosítana számára.

Kíváncsok lenne továbbá, hogy akár 4, akár 7 osztályu polg. leányiskolákban a tanerők fele nő, fele férfi legyen.

AZ „ELLENZÉK” TÁRCZÁJA.

1897. július 21.

Álom a boldogságról.

Az utazélen ül elhagyottan; nagyon fáradt. Fáj minden tagja, de jobban fáj enél a lelke. Egyedül van a világon. Az anyja régen meghalt, nem is emlékszik rá, az apja nem is ismerté. Még fiatal, de az arca oly borús, mintha a természet csak ködös öszt, hideg telet adott volna neki osztály-részlet, s nem ismert volna meleg nyarat, illatos tavaszt soha.

Szemeiben néma bánat tükröződik, s ajkain meglátszik, hogy a mosoly ott ritka vendég lehetett. Könnyre lassan pereg le halvány arczán, s ráhull arra a darab száraz kenyérré, mely estebédjét képezi.

Durva cipőit vastagon borítja el az utazó ruháját megtépte a tövis, színét megváltoztatta az idő. Mellette pihen hárfája, egyetlen barátja, egyedüli vagyona, mely anyjáról maradt róla, s a melylyel sovány kenyerét keresi.

Álmodozva tekint maga körül. A réteken kaszálnak, szép sorban hullanak a rendek egymás mellé. Miriód hervadó fűszál átható illata száll föl a meleg föjtő légbe.

A szomszéd falvak bádog tornyain személték csillog a forró napsugár. Bárány felhők usznak az egon fántásztikus alakokat öltve.

Távol a buzaföldeken érett sárga kalá-

szok hullámanak, a pipacsok vérvörös foltokat képeznek az aranyszínű alapon. Asűrű domboztat galagonya bokor meghajlik, a mint vékony ágcskájára száll egy kis madár, hogy rejtett fészkeben pihenő fiainak eledelt adjon. A leány bánatos érzéssel nézi: neki nincs senkije, a ki gondját viselje. Az anyai csók édességét nem ismerte soha. Nyugtalan álmai felett nem örködtek éber szemek, arczáról nem törölték le a könnyeket szerető kezek; gyermek nevéte nem talált visszhangra soha. Egyedül volt, a mióta emlékezni tud, s maga kereste meg kenyerét. Hárfázott az ablakoknál és énekelt. Így teltek a napok, az évek egymás után, lassan, szüntelenül.

Olyan volt ő, mintegy fájáról leszakadt falevél, melylyel játékát űzi az őszi szél. Főlkapja a levegőbe, kergeti hegyen, völgyön át; sodorja magával a messzeségbe, a bizonytalanságba.

Vándorlói közbén egy szép este fényes kastély elé jutott. Félénken megállott, s ujjai végig futottak bangszerén s egy régi dalba kezdett. Lágyan zengett a szomorú ének, sirtak a hurok keze alatt. E hangokba öntötte egész lelkét, ezekben panaszkodott el keserveit. Az utolsó accord elhangzott, a dalnak vége volt. Főlelente bus tekintet s szemei egy férfi sötét szemével találkoztak, melyek részvételt s melegséggel nyugodtak rajta és e szavakat hallotta ajkairól elrebbenni: „Szegény leány”.

Egy ismeretlen édes érzés szállotta erre meg, s talán először életében boldog volt. Miként a napsugár a legsötétebb helyre

is behatol, az ő lelkébe is behatolt a szerelem s fénnel töltötte el egész valóját. E percz tőve feledtette vele hosszú évek szenvedéseit. Sok holdvilágos estén át hangzott föl a hárfá hangja a kertben s a csillagok bágyadt fényénél énekelté dalait az árva leány.

Fény árban uszott a kastély, ablakain sárgás sugarakban ömlött ki a világosság, széles fénycsíkok buzva a harmatos gyepon, s a fásorok homokos utjain. A sötét lombok közt színes lámpák függtek óriási exotikus gyümölcsökhöz hasonlítva. A virágfüzérrel díszített verandán, dusan terített asztal körül díszes társaság ült. Szép asszonyok, karsu leány alakok világos körvonalaí élesen rajzolódtak le a dőltszaki növények között. A vig nevetés és pohárcsengésből elnémultak a bokorban a csalógányok, s a gyémánt ékszerrek villogásától elhomályosult a fűszálakon rezgő harmatcsepp.

Eljött a leány ismét, de a szokatlan fény kapráztatta szemeit, a zaj, a vigásg bártortalanná tette. Félénken meghúzódott egy fa mellé s tündődött magában, mi ünnep lehet ma itt, melyet ilyen pompával ünneg meg. Szemei révedezve kerestek valakit a tömegben: egy jószág arczot, mely oly mélyen vésődött be lelkébe. Végre megtalálta! Ott volt a rózsá lugosban, egy szép szőke leány fölül hajolva, annak nézésébe elmerülve, halakn süttogva vele. Egy percziz merőn nézett, aztán fekete köd nehezedett szeméire. Éles fájdalom nyílatott át szívében, de aztán lelküzdötte felindulását. Tehát az ő eljegyzését ünneplik ma, gondolá. De hát mit tar-

tozik ez reá, nem több ő egy porszemnél, melyet eltaposnak, anélkül, hogy észrevennék.

Még egy utolsó dalt akart neki énekelni — s ingadozó léptekkel közeledett a lugas felé. Reszkető ujjai megérinték a hárfát, de a hur elpattant. Énekelni akart, de a hang, mely ajkait elhagyta csak egy elfojtott fájdalmas kiáltás volt. Nem vették észre... megfordult és lassan távozott.

A fénycsíkok még sokáig kísérték a gyepon, a bokrokban megakadt a ruhája s a lombok susogása mintha szeliden kérdezte volna: „Hova mész, te szegény leány?”

Az esti szellő is megsimogatta kuszált fűrtéit, s a csillagok ködfátyoluk mögül barátságosan tekintettek le rája.

De ő csak ment előre, mindig tovább, tovább, hogy ne hallja a vidgatók zaját, hogy ne lássa a szemkapráztató fényt. Meg sem állott az erdő széléig, ottan leült, s fejét lehajtá egy mohlepte köre. Zokogása elvegyült a kis patak mormolásával, nem hallotta senki.

A távoli hegyeken pásztor tüzek gyulnak ki rendre, vörös fénnel égve az éjezakában. Ejje bogarak halkán zúmmogták körül, s nesztelenül egy-egysárgult falevél hullott fejére. Főnn a sötét lombok titokzatosan süttogtak, az esti szellő hirt hozott nekik a távolból. A virágok összehajoltak s beszéltek az ő néma nyelvével, melyet csak ők értenek meg, a fűszálakon apró fénybogarak villogtak.

Csönd volt, és mégis minden beszélt. Egy-egy kis madár fölriadt álmából, csipo-

gott, aztán elhallgatott ismét. — Lassan lezáródtak a leány fáradt pillái is, szeméire álom borult. Az erdő lombzatán halvány fényfoltok rezgedeztek, egy hold sugár végig siklott arczán s fölcsofolta könnyeit. Ajkain egy szelid mosoly lebegett.

Amit a földön nem talált föl — a boldogságról álmodott.

Melanie.

Szilvia nászutazása.

„A férj és szerető” írójától.

— Angol regény. —

Az „Ellenzék” számára fordította: AMICA.

IX.

(Folytatás.)

(23)

Elég az hozzá, hogy az én rendesen oly gyanultan anyámat nem tudta megcsalni. Mert a csodálkozás kifejezését láttam a szemében. Ebből alatt szokatlanul hallgatag volt és az est folyamában többször rajta kaptam, hogy a rendes szunyókálása helyett minket nézett.

Azonban, ő is éppen oly készen látszott e tárgyat elejteni, mint mi és azt kezdtem reményleni, hogy a kereszt kérdésektől, melyektől annyira félttem, meg fogok menekülni.

A Karl elmenetele után anyám felment Szilviához, mert az utóbbi időben ott szokott volt aiadni, és azt gondoltam, hogy legalább reggelig nem kérdezősködik. De korán őrltem, mert körülbelül egy fél óra múlva, midőn pongyolába öltözve a tűz előtt ülve, a hajamat kefélttem, és a történetekről gondolkodtam, anyám a szobámba jött. Olyan nyugtalanul látszott, annyira nem hasonlított az ő kedves, vidám énjéhez, és oly izgott volt,

MŰVÉSZET.

Színház. A mi színészeinknek a tegnap úgy látszik az az eszméje támadt, hogy jobb volna ott ásitozni a kongó nézőtérén, mint a színpadon játszani, mert hát az mégis csak kényelmesebb valami. No de, attól tartunk, hogy a tegnap a közönségnek is azaz eszméje támadt, hogy jobb volna odakint a sétatérén ingyen, mint idebent pénzért ásitani. Ilyen hangulatban tehát nem csoda, ha tegnap a nyári színházban egy valóságos nyári előadást produkáltak, melynek folyamán — nem is számlálva a véletlen szülte beugrásokat — arra a soha sem tapasztalt dologra jöttünk rá, hogy a „Czigánybűrő” nem három, hanem négy felvonásból áll. Többször a szerepnem-tudás is kísértett s a sugó elakadt, no de szerencsére nem történt semmi baj, a hálás közönség sokszor látta a darabot s így ki-segítette a bajból a szereplőket. Ezek után elmondhatjuk, hogy szegény Strausz tegnap valóságos pongyolában jelent meg. Még csak egy érdekes epizódot jegyzünk fel a tegnapi előadásról, a melyen egy a színészeknek, mint a közönségnek — mint főntébe jeleztek — igen különös eszméik támadtak. A gáznak is — eszméje támadt. Az tudnillik, hogy jobb volna talán neki is egyet-kettőt ásitani és elaludni. S csakugyan úgy tett: egyet-kettőt pislantott és — kialudt; a színpadot pedig sűrű sötétség borította. Ez azonban csak emelte az előadásához illő hangulatot.

Színházi hírek. Két Tacskó főpróbáját megtartották. A nagy hatású francia népdarab p é n t e k e n került színpadra először. A két czimszereplő — Solti Helén és Ráskay Emilia közül, ez utóbbi tavaly a budai színházban kreálta a szerepet, melyben nagysikert aratott.

A kis alamuszit, a Bokor közked-váltásról operettjét csütörtökön a rendező szereposztással adják.

Méltóságos csizmadia a czime annak a mulatságos bohózatnak, mely harmadéva a téli évadban nagy tetszéssel adták s mely most vasárnap nagy részt új szereposztással kerül színpadra. A czimszereplő — Méltóságos csizmadia — most is Vendrei József.

IRODALOM.

„Esperanto” nyelvtan.

Az „Esperanto” világ nyelvet, mely — a lapunkban megjelent ismertető cikk után — ország szerte oly nagy feltűnést keltett, a magyar közönség nemcsak magyar nyelven irt tankönyvből tanulhatja.

Lapunk munkatársa, Barabás Ábel, ki a világnyelvről az ismertető cikket írta, már jó ideje „Esperanto” tanulmányokkal foglalkozott, hogy a magyar közönségnek egy teljes „Esperanto” nyelvtant adhasson kezébe. A munka már elkészült, a teljes „Magyar-Esperanto szótár” is pár nap alatt be lesz fejezve s a mű nemcsak a sajtó alá kerül.

A munka ezáltal el fog tűni azoktól, a melyeket külföldön adtak ki. Ott ugyanis nyelvtan, olvaskönyv, szótár mind külön kötetekben vannak kiadva s így megszerzésük beleértve mintegy 5 forintba. Munkatársunknak az „Esperanto” nyelvről irt műve, egy nagy kötetben magában foglal mindent, ami az „Esperanto” nyelv tökéletes megtanulására szükséges.

A könyv tartalma a következő lesz:

- I. „Esperanto” nyelvtan.
- II. „Esperanto” gyakorlókönyv. (50 gyakorlat.)
- III. Személynév az „Esperanto” irodalmából.
- IV. Shakespeare, Hamlet. — Goethe. Faust. — Byron. Cain. — Heine. Koltemények. — Homer. Illász. — Turgenjev. Koltemények. — Az „Esperantisták” életéből. — Utólevelek. — Vegyes költemények.

IV. Esperanto-Magyar szótár.

V. Magyar-Esperanto szótár.

VI. A világnyelv kérdése.

Jelen emberek véleménye az „Esperanto” nyelvről. Volapük-e vagy Esperanto? — Párbeszéd a Volapük és Esperanto nyelv között. — Egy vers és egy levél összehasonlítása 12 nyelven.

A műhöz dr. Bálint Gábor, a nagyírta nyelvész s a kolozsvári egyetemena tudomány nyelvész tanára irt előszót.

E tetes kötet árát, mely külföldön csak külön kötetekben szerezhető meg drága áron, a szerző csak 1 frt 80 kr.-ban szabta meg s az előfizetési íveket néhány nap múlva meg fogja küldeni.

A kik az „Esperanto” nyelv hívei akarnak lenni és gyűjtő-ívet akarnak kapni, ezírást forduljanak szóval, vagy levél útján a szerkesztőségünkhöz.

GAZDASÁG.

Az ideai termés.

A földmívelésügyi minisztérium most teszi közzé a vetések állásáról és az ország mezőgazdasági viszonyairól a július 15-iki állapotot feltüntetve jelentését. E jelentés is meg lehetőséget nyújt a viszonyok tüntetési fel az ideai termés várható eredményét. A termés e jelentés szerint nem a „rendes közép”, hanem „kis közép” lesz.

Az aratási munkálatok általában véve az ország nagy részében folyamatban vannak; ámbar a munkálatok a szokottnál lassabban folytak, részben a munka összehangolódása, részben azonban a talúságos sok megdőlő gabona miatt. Helyenkint, nevezetesen az Alföldön már a búzát és rozst, sőt néhol az árpat is learatták s a cséplés javában folyik; a Duna jobb- és balpartjának egyes részein szintén megtörtént már a próbacséplés, sőt itt-ott a Tisza vidékén is egész Zemplén vármegye felső részéig, mindentitt azonban nagyon különböző az eredmény. Hazmra nézve a termés inkább a kis közép felé hajlik, mint a rendes közepes felé. Ugyan így vannak a gazdák a minőséggel is; jóval kevesebb a jó minőségű gabona, mint a közép és gyenge közepminőségű. Áll ez különösen az Alföldre, a hol meg lehetőséget sok az egészen gyenge 68—74 kilogrammos buza és a 66—68 kilogrammos rozs. Sok hibás, hőtűtött, apró és laza szem mellett van azután tűrhető, sőt jó minőségű gabona is, csak hogy ez utóbbi inkább ott fordul elő, a hol a gabona nem volt megdőlve; a homokosabb és gyengébb talajú földeken. Az idén tehát az egészen kitűnő és jól kezelt gazdaságokban, kivált egyes alföldi uradalmakban, több egyen-gébb minőségű mag, mint más rendes esztendőben.

Az árpában is sok kárt okozott a hő-ség és az orkán; sok a veszteség azért is, mert néhol a vihar és jég is nagyon sok kárt okozott benne: a hőség káros hatása mutatkozik a Tisza, Maros és a Duna mentén, ott tehát, a hol egyáltalában a víz is kárt okozott. Ha a termésátlagok szerint ítélnék meg az eredményeket, még legjobban a termés a Duna jobbpartján és a Duna balpartján. Minthogy azonban az árpa csépléséhez itt alig kezdtek a gazdák, a minőség felől korai volna nyilatkozni; tény azonban az, hogy egyes vidékeken igen szép exportképes árpa mellett természetesen gyenge, szorult, és apró szemű árpa is. A zab, a mely egész az utóbbi időig jól bírta magát, egyes vidékeken kissé hanyatlott, mindazonáltal el kell ismerni, hogy a szalmás gabonaneműek között talán a zab fizet még a legjobban. Néhol a zab aratása is folyamatban van már; a minőség nagyobbára kielégítő.

A búzával bevetett terület kitért az országos statisztikai hivatal adatai alapján 1895-ben 5,515. 451 kat. holdat. Így tehát a folyó évben is a learatott terület legfeljebb 5,339.000 kat. holdra tehető. Minthogy pedig az elemi csapás okozta károk levonásával az országosan várható átlagtermés 5—6 métermáza között ingadozik, vagyis kat. holdankint és vagy átlagban 5.47 métermázára tehető: az eredmény ez okból a reménybeli búza termés hozama 28—29 millió métermázsa között mozog.

A rozsterület az elemi csapások folytán létre jött károk levonásával 1,749.000 kat. holdra becsülhető.

A várható termésátlagok a 6 mm. körüli mozognak; az eredmény tehát valamivel jobb, mint a búzatermés hozama. A learatott terület figyelembe vételénél összeredménykép remélhető 10.3 millió métermázsa elég jó minőségű mag. Helyenkint — a mint már fentebb hangsúlyoztuk is — a rozs szintén nagyon gyenge minőségű, laza és könnyű sulyú.

Az árpával bevetett terület az elemi csapások okozta károk figyelembevételével 1,608.563 kat. holdra tehető. A termésátlag kat. holdankint pedig 5,80 mm.-ra. A várható és megközelítő terméseredmény, tehát mint 9.35 millió métermázsa. Az árpa is nagyon sok helyen megszorult, apró és könnyű minőségű; leginkább az Alföldön és a Tiszavidéken van e miatt panasz, kevésbé az ország más vidékein, főképp a Duna bal- és jobbpartján. Az árpa aratását is bevégeztek már az ország nagy részében, sőt próbacsépléseket is eszközöltek az Alföldön, de az eredmények ennél a terménynél is, akár csak a buza és rozsnál nagyon különbözők s ritka helyen közelítik meg a mult évit, kivált a mennyiségre nézve.

LEGUJABB.

(Az „Ellenzék” táviratai, telefon tudósításai, és sürgöny-levelei.)

Politikai hírek.

Budapest, jul. 21.

A kormányelnök indítványa az ülések meghosszabbítására, ha nemis egészen készületlenül találta a pártokat, de miután azok hivatalosan párt értekezleten nem foglalkoztak vele, a tegnapi ülésen Ivánka Oszkár az összes ellenzék ohaját fejezte ki, midőn annak elhalasztását kérte.

A miniszterelnöki indítványról különböző vélemények uralkodnak s különösen az ellenzék ágilisabb férfiai úgy gondolkoznak, hogy a kormány e látszólagos engedékenysége csapda akar

lenni a könnyen hívők számára. Az ellenzéki férfiak ezért a tegnapi országgyűlés után nagyon tartózkodólag nyilatkoztak e tekintetben és véleményüket fenntartották a pártértekezletre.

Ha Bánffy-nak csakugyan őszinte a szándéka s segíteni óhajtat azon a kínos helyzetben, melybe a parlamentet juttatta, úgy a már a tegnapi ülésen hangot kellett volna adnia ennek. De a miniszterelnök ur, a mint sokan vélik, úgy gondolkozott, hátha e látszólagos engedékenységnél felül az ellenzék s belemegy olyan kompromisszumba, mely mégis a kormány diadalát fogja jelenteni. E számításán Bánffynak csakhamar átláttak az ellenzéki vezérlő politikusok s a nézetüket a párt konferenciákra tartották fenn.

Nem érdektelen hír az is, mint Bécsből jelentik, hogy ottan jól értesült körben az a hír van elterjedve, hogy egyike ama közjogi követeléseknek, melyekért az ellenzék évek sora óta küzd, valószínűleg igen hamar megvalósul.

Ugyanis illetékes helyen a legkomolyabban foglalkoznak azzal, hogy az ellenzék által évek hosszú sora óta támasztott követelések, melyeket ez a magyar udvariartás tekintetében felállított, teljesíttessenek.

Hogy ez újabb nemzeti vívmányért a hála első sorban az uralkodót illeti, kétséget se szenved, ép úgy, a hogy kérdés tárgya se lehet az, hogy azok, a kik oly kitartással küzdöttek az ellenzék ebbeli követelményei ellen, nem sokára ismét nagyon fonák helyzetbe jutnak. Ha azonban a Bécsből jövő hírek a valóságnak megfelelnek, ezt a magyar nemzet bizonyára örömmel fogja konstataálni és bizonyára nem azoknak az „államférfiak”-nak mond azért köszönetet, a kik nagyon is hosszú időn át bizonyították a képviselőházban, hogy Magyarországnak nincs joga magyar udvartartást követelni.

— Megemlítjük még, hogy a bécsi jelentés szerint Bánffy miniszterelnök a legutóbbi pozsonyi ünnepségek tárgyában hozzá intézett interpellációra oly szellemben fog válaszolni, hogy jövőben a magyar országgyűlés hivatalos képviselői minden egyéb küldöttség előtt lesznek fogadva, a miből világos, hogy a korona is Tóth Vilmos főrendiházi és Szilágyi Dezső képviselőházi elnök álláspontját helyesli ebben a kérdésben. — Lehetséges, hogy a miniszterelnök, mikor erre az interpellációra felel, egyszerűsmond a jövődéli magyar udvartartás természetéről is nyilatkozni fog.

Pártértekezletek.

Budapest, jul. 21.

Az országgyűlési függetlenségi és 48-as párt Kossuth Ferencz elnökle alatt tegnap este látogatott értekezletet tartott, melyen a párt valamennyi tagja részt vett. Az értekezleten a párt magatartása került szóba. A két órán át tartó konferencián Juszt Gyula, Komjáthy Béla, Meszlényi Lajos, Thaly Kálmán, Brázay Kálmán, gróf Benyovszky Sándor, Tóth János stb. hozzászólásai után elhatározták, hogy ha a kormány, a 16. §-ra vonatkozólag a törvényjavaslatot visszavonja, úgy beszüntetik az obstrukciót, ellenesetben a legerélyesebb harcot fogják folytatni.

A párt a helyzet mai alakulása után ma 6 órákor értekezletet tart.

Budapest, jul. 21.

A függetlenségi párt Ugron csoportja tegnap nem tartott értekezletet, de egy szűkebb körben tartott megállapodás szerint, a párt a helyzet alakulásaihoz képest, az ellenzéki pártokhoz csatlakozik.

Budapest, jul. 21.

Az országgyűlési néppárt tegnap este 6 órákor a párt központi helyiségeiben, Molnár János elnökle alatt értekezletet tartott, melyen elhatározták, hogy a miniszterelnök által teendő azon indítványt, hogy az ülések 3 óráig meghosszabbításának ellenezni fogják.

A kompromisszumra vonatkozólag, melynek kieszközölésére az ellenzéki pártok a ház elnökét felkérték (a néppártot kivéve elhatározták, hogy abba be nem fognak, mert a párt úgy a 16 §-t, valamint a cukor premium behozatalát, nem obstrukciós szándékból, hanem komoly elvi és tárgyi okokból ellenezte, mert a 16 §-ban a közszabadságot — a cukor premiummal a mezőgazdaságot látják veszélyeztetve, s a

harcot tovább fogják, folytatni miért is a párt az actio szabadságot maga részéről teljesen fenntartja.

Bpest, jul. 21.

A nemzeti párt tegnap este szintén tanácskozássra gyűlt össze, hogy a miniszterelnök indítványával szemben megbeszélje a párt teendőit.

Nagyban fokozta az érdeklődést az értekezlet iránt azon körülmény, hogy tekintettel a hozandó határozat nagy horderejű fontosságára, gróf Apponyi Albert is Eberhárdról Bpestre érkezett s részt vett a párt konferencián. Hosszas tanácskozás után kimondották, hogy csak úgy mennek belé a kompromisszumba, ha a kormány beleegyezik, hogy a 16-§-t valamelyes módon elejténék.

Tanács közben megjelent Kubik Béla Kossuth-párti képviselő, a ki előadta, hogy pártja megbízta azzal, hogy hívja meg a nemzeti pártot közös tanácskozásra és a jövő teendők megbeszélésére.

A függetlenségi párt meghívását a nemzeti párt igen szívélyesen fogadta s a közös tanácsra a maga kebeléből kiküldte gr. Apponyi Albertet, Szentiványi Árpádot és Gullner Gyulát.

Midőn a nemzeti párt küldöttei a függetlenségi párt klubhelyiségeiben megjelentek, zajos öljenzésekkel fogadták.

Ezután megindult a közös tanácskozás, mely tovább tartott 2 óránál.

A közös megállapodás eredménye a következő:

Hogy tisztességes kompromisszum jöhessen létre, annak legkisebb feltétele az, hogy a 16 § az ellenzék kívánalma szerinti módosítás végett visszautasíttassék az igazságügyi bizottsághoz.

A tanácskozások után az összes ellenzéki képviselők a Szikszaiiban vacsorára gyűltek össze.

Bánffy enged.

Budapest, jul. 21.

Szilágyi Dezső, a képviselőház elnöke, ki minden erőszakos rendszabálynak nagy ellenzője volt, tegnap este a Svábhegyről, a hol jelenleg lakik, táviratot küldött az ellenzéki pártok elnökségének, melyekben tudatja, hogy Bánffy Dezső miniszterelnökkel érintkezésbe lépett, a ki kijelentette, hogy most már hajlandó az alkudozást az elidzékkel megkezdeni.

A képviselőház ülése.

Budapest, jul. 21.

Ma is nagyon érdekes ülése volt a képviselőháznak. Ülés elején Bánffy Dezső miniszterelnök újra előterjesztette indítványát a képviselőház ülésének meghosszabbítására.

Kossuth Ferencz ellene szól a meghosszabbításnak, mert az ellenzék mostani akciójával nem sértette a parlamentáriszmust.

Molnár János a néppárt részéről szintén ellene van, mert az ellenzék mostani szereplése egy cseppet sem involválja az ülések meghosszabbítását. Gr. Apponyi Albert zajos tetszés közt konstataálja, hogy Bánffy indítványa teljesen felesleges.

Ha a parlamenti harcnak véget akarnak vetni, ejtsék el a javaslatot, vagy utasítsák a bizottsághoz.

Tisza István az ellenzék folytonos közbeszólásai között beszél az obstrukció ellen.

Rakovszky István közbeakiált: A kedves papa egykor egészen másképp beszélt.

A nagy zaj miatt Tisza Pista nem tudta folytatni beszédét, s kijelentette: hogy az ülések meghosszabbítását nem fogadják el, csak két eset marad hátra:

Vagy az erősebb rendszabályok, vagy a parlamentáriszmus csődjé.

Viharos ellentmondás balfelől. Felkiáltások balfelől: Na, ez ugyan behégedült a békének.

Justh Gyula: En ezután a délutáni konferenciára sem megyek el.

A nagy zaj miatt még csak azt jelenthette ki Tisza Pista, hogy pártolja Bánffy indítványát és leült.

Viharos taps jobbról. Izgatott ellenmondás és nagy zaj a baloldalon, úgy, hogy Szilágyi jónak látta az ülést 5 perczre felfüggesztetni.

Szünet után gróf Apponyi Albert szólalt fel személyes kérdésben. A legnagyobb politikai tapintatlanságnak mondja a Tisza István beszédét.

Kossuth Ferencz is személyes kérdésben beszélt. Tisza István beszédje ellen.

Az Ugronpárt részéről Sima Ferencz tiltakozott Bánffy indítványa ellen és kibeszélte az ülést egész két óráig.

A ház és a karzatok zsufolya voltak az óriási meleg daczára.

Simon Anna temetése.

Budapest, jul. 21.

Ma temették el Filippoltól 30 kilométerre fekvő Hírs községben Simon Anna holttestét.

Ingóságai közt Bojcséff kapitányra két nagyon kompromitáló levelet találtak.

Felmondott szerződések.

Bpest, jul. 21.

Loric angol miniszter írásbeli utasítást kapott, hogy haladéktalanul mondja fel a Belgiummal és Németországgal fennálló kereskedelmi szerződéseket.

Konferencia.

Bpest, jul. 21.

Hir szerint Bánffynál a délutáni konferencia mégis meg lesz, mert a kormány-párt többsége mindenképen békét akar, csak a Tisza-klikk nem.

A brüsszeli kiállítás.

Brüsszel, jul. 21.

A nemzetközi kiállítás juryjének megalakulására Budapestról számos jurytag érkezett ide; többek közt: Ludvig Gyula, a m. kir. államvasutak elnök-igazgatója, Miklós Ödön volt államtitkár, Ottlyk osztálytanácsos, Szerényi József iparfőfelügyelő, megyeri Krausz Lajos, Mahunka Imre, gelsei Guttmann Aladár, Bosányi Endre és mások. A fontosabb szakmáknál sikertült a magyarok részére elnöki és alelnöki tiszttséget biztosítani. Nysseno kereskedelmi miniszter megnyitó beszédében a jury alakulása előtt üdvözölte a jury tagokat, konstataálta a kiállítás fényes sikerét és kijelentette, hogy Belgium büszke arra, hogy annyi külföldi esz-gédkezett a kiállítás fényének emelésében. A mezőgazdasági csoport elnöke Miklós Ödön lett. Ugyan ő alelnöke a borászati osztálynak is. Az iparkutatási csoportnak alelnökévé Szerényi Józsefet választották meg. — A háziipar csoportnál a magyar kormányt Ráth Károly, a kereskedelmi muzeum igazgatója képviseli. Nysseno kereskedelemügyi miniszter a megnyitó beszéd előtt cerclet tartott a magyar vezérbiztosokkal. Náray dr. magyar vezérbiztos elnök sajnálatát fejezte ki a felett, hogy Vörös László kereskedelemügyi államtitkár nem jött el és így nem köszönheti meg neki személyesen a kiállítás munkálatok körül való közreműködését.

NYÁRI SZÍNHÁZ.

Kolozsvárt, csütörtök, 1897. jul. 22-én.

A KIS ALAMUSZI.

Operette 3 felv.

Főszerkesztő:

BARTHA MIKLÓS.

Felelős szerkesztő és lap tulajdonos:

MAGYARY MIHÁLY.

Nyilttér.

A m. kir. osztálysorsjáték fűlárusító helye

Schvarcz Lipót

hirlapiródaja Kolozsvárt, Főter 18. sz.

egész sorsjegy 6 frt

fél „ 3 „

negyed „ 1 „ 50 kr.

nyolezad „ „ 75 „

Vidéki megrendelések pontosan teljesítettnek, bérmentesítésre 15 kr. küldendő. (3—3)

Biztosítsunk betörés ellen

a Hazai általános biztosító részv. társaság erdélyrészi vezérképviselőségénél Kolozsvárt, a hol előnyös biztosítási feltételek mellett ilyen biztosítások elfogadtatnak.

A betörés biztosítás ágazata ügynökök felvételnek.

Ugyanitt tűz, jég és baleset biztosítások a legutányosabb díjak és legmértányosabb feltételek mellett eszközöltnék. (10—10)

